

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни / освітнього компонента	Історія української державності
Освітня програма	Загальноуніверситетська
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю з	залік
Мова викладання	українська
Викладач	Валерій Шеретюк, кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри історії України
CV викладача на сайті кафедри	https://drive.google.com/drive/folders/1g4KrhDRIYCPLonQ_MxeCsjmnGRjVhTVA?usp=drive_link
E-mail викладача	valerii.sheretiuk@rshu.edu.ua
Консультації	Четвер, 11.00. кабінет 219, корпус №5 он-лайн посилання: meet.google.com/eqi-ooki-yyq Або наберіть номер (US) +1 407-986-7236 Введіть PIN-код: 706 782 919#

Мета навчальної дисципліни: сформування у здобувачів комплексного розуміння процесів становлення, розвитку та трансформації української державності в історичній ретроспективі, виховання почуття національної ідентичності, патріотизму та поваги до історичної спадщини України; сприяння усвідомленню належності України до європейського історико-культурного простору та важливості її інтеграції до Європи.

Завдання дисципліни: формування у здобувачів історичного мислення, наукового світогляду; набуття навичок науково-історичного аналізу; виявлення логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу; виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму; здатності до аналізу ключових етапів розвитку української державності, починаючи з давніх часів до сучасності, розгляду політичних, соціальних, економічних та культурних аспектів історії України; розвиток у здобувачів здатності аналізувати історичні події, процеси та їх причинно-наслідкові зв'язки; розвивати вміння оцінювати різні історичні інтерпретації та формувати власну аргументовану позицію; усвідомлювати національну ідентичність.

Зміст навчальної дисципліни
Модуль 1
Змістовий модуль 1.

Тема 1. Формування державності на українських землях.

Перші протодержавні та державні утворення: Кіммерія, Скіфія, Сарматія, Антський племінний союз; східнослов'янські племена і державно-племінні союзи VI-IX ст.; державотворчі чинники в суспільно-політичній еволюції східнослов'янських племен.

Об'єднання східнослов'янських племен під владою Києва та Руська держава; князівська влада та віче; роль князя та дружини в державному управлінні; причини роздробленості та ослаблення центральної влади; Русь як основа української державної традиції; вплив Русі на формування української нації та культури.

Збереження та розвиток державницьких традицій періоду Руського королівства, які стали основою для формування української національної ідентичності.

Тема 2. Українська державність в умовах Великого князівства Литовського та Речі Посполитої.

Українські землі як частина європейської політичної системи - важливий етап у формуванні української державності; автономія українських земель; вплив Люблінської унії 1569 року на розвиток українських земель; збереження культурної, релігійної та соціальної ідентичності як основа для подальшого відродження української державності; початок національно-визвольного руху.

Заснування Запорізької Січі – центру козацького самоврядування; активна участь козаків у боротьбі проти татар, турків та польської влади; розвиток козацтва як військово-політичної сили; козацтво як основний рушій боротьби за незалежність.

Тема 3. Утворення Української козацько-гетьманської держави.

Гетьманщина як перша спроба побудови української держави; Б. Хмельницький та його роль у формуванні національної ідентичності; формуванням автономної держави на чолі з гетьманом; органи самоврядування: Генеральна рада, полковники, сотники; Гетьманщина як ранньомодерна держава та важливий етап у розвитку української державності.

Відродження Гетьманщини за І.Мазепи, зміцнення автономії; поразка у Полтавській битві та обмеження автономії Гетьманщини; Конституція П.Орлика; поступова ліквідація Російською імперією української автономії.

Тема 4. Національно-державницька думка в період перебування України під владою Російської та Австро-угорської імперій.

Розвиток української національно-державницької думки; формування ідей національного відродження, культурної ідентичності та боротьби за державну незалежність; українська інтелігенція, громадські діячі та політичні організації у боротьбі за українську державність.

Національне відродження; розвиток національної свідомості; Руська трійця; діяльність Кирило-Мефодіївського братства - першої політичної організації, яка виступала за незалежність України; роль Тараса Шевченка у відродженні української ідентичності.

Створення політичних партій та політичні програми; ідеї автономії, федералізму та незалежності.

Тема 5. Відновлення державності українського народу (1917–1921 рр.).

Утворення Української Центральної Ради; Універсали Української Центральної Ради; проголошення УНР; IV Універсал та проголошення незалежності УНР; окупація більшовицькою Росією України; Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу; гетьманський переворот та Українська Держава.

Західноукраїнська Народна Республіка; український національний рух на Буковині і Закарпатті; Акт злуки УНР та ЗУНР; Українсько-польська війна 1918-1919 років; Директорія; більшовицький режим в Україні; Конституції УСРР 1919 р.; політика воєнного комунізму; Червоний терор; Варшавська угода між УНР та Польщею; польсько-радянська війна на території України; Холодноярська республіка (1919-1922 років).

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму (1921–1939 років)

Вирішення українського питання в ході роботи Паризької мирної конференції (1919 рік). Новий поділ українських земель; політика воєнного комунізму; перехід до нової економічної політики; голод 1921–1923 рр. на півдні України; УСРР в системі «договірної федерації»; курс центрального партійно-державного керівництва на ліквідацію незалежності національних республік; Конституція СРСР 1924 р.; сталінський курс на колективізацію та на індустріалізацію країни; хлібозаготівельні кризи; політика коренізації; досягнення і прорахунки українізації.

Завершення колективізації селянських господарств; діяльність хлібозаготівельних комісій; Голодомор 1932–1933 рр. і його наслідки; колгоспи в системі командної економіки після 1933 р.; відмова від продрозкладки; судові політичні процеси 30-х років; згорання політики українізації; боротьба з «буржуазним націоналізмом» і «націонал-ухильництвом». «Розстріляне відродження».

Тема 7. Західноукраїнські землі у складі іноземних держав.

Становище українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини; національна політика Польщі, Румунії та Чехословаччини на українських землях, просвітні організації краю та міжнаціональні відносини; українські політичні партії в Польщі, Румунії та Чехословаччині, їхні цілі, ідеологічні засади, соціальна база, методи діяльності.

Українська військова організація та ОУН; причини та наслідки Татарбунарського повстання; перебіг визвольної боротьби в Закарпатті; Карпатська Україна і Карпатська Січ; причини та наслідки поразки українців Закарпаття у боротьбі за збереження державності.

Тема 8. Україна і Друга світова війна

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни; радянсько-німецькі договори 1939 р.; окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Холмщини, Південної Бессарабії; політика «радянізації» західних областей України; масові політичні репресії 1939-1940 років; початок німецько-радянської війни; бойові дії на радянсько-німецькому фронті у 1941-1942 рр.; окупація України військами Німеччини та її союзниками; нацистський «новий порядок» в Україні; розгортання руху Опору; партизанський рух.

Проголошення у Львові «Акту відновлення Української держави» 30 червня 1941 р.; Поліська Січ; діяльність ОУН і УПА; українсько-польське протистояння; діяльність різних течій руху Опору; вигнання німецьких військ та їх союзників з Правобережної та Південної України.

Внесок українського народу у перемогу над Німеччиною та її союзниками; результати й наслідки війни для України та її народу; українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях.

Тема 9. Національно-визвольний рух в Україні в умовах комуністичного тоталітарного режиму (середина 1950-х – кінець 1980-х років).

Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва; період застою; сутність Конституції УРСР 1978 р. та політико-правовий статус України у складі СРСР.

Дисидентських рух, його течії, форми і методи боротьби, значення; Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод; Кримськотатарський національний рух; початок перебудови в СРСР; український національно-демократичний рух; зміни в політичному керівництві УРСР; формування багатопартійної системи; вибори до Верховної ради УРСР і до місцевих рад 1990 р.; Декларація про державний суверенітет України; Революція на граніті.

Акт проголошення незалежності України; референдум і вибори Президента 1 грудня 1991 р.; розпад СРСР; міжнародне визначення України.

Тема 10. Утвердження Української держави та її розбудова на сучасному етапі.

Державотворчі процеси в незалежній Україні; повернення кримських татар на батьківщину; статус Криму; суспільно-політичне життя; особливості формування багатопартійності; Конституція України: початок інтеграції в європейський і світовий простір; політична розбудова суспільства; Помаранчева революція; Україна в системі міжнародних відносин; авторитарний режим В. Януковича.

Революція Гідності; Небесна Сотня; Анексія Росією Криму; Агресія Росії проти України 2014 р. Російсько-українська війна. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти.

Повномасштабна війна Росії проти України 2022 року; активізація діяльності світової спільноти; мобілізаційні заходи; підтримка України з боку союзників; героїзм українських вояків та успішні операції ЗСУ.